LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Vastine

22.5.2025

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

HE 34/2025 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kuullut asiantuntijoita hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (HE 34/2025 vp). Valiokunnalle annettiin 11 kirjallista asiantuntijalausuntoa. Asiantuntijalausunnon antoivat oikeusministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Audiovisual Producers Finland APFI, Journalistiliitto, Medialiitto, MTV, Radiomedia, Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL, Sanoma Media Finland, Ylen ohjelmatyöntekijät YOT ja Yleisradio.

Liikenne- ja viestintäministeriö lausuu liikenne- ja viestintävaliokunnalle osoitetuista lausunnoista seuraavaa:

Avoimuusvelvoite

Oikeusministeriö katsoo lausunnossaan, että ehdotettu 7 b § koskien yhtiön velvoitetta edistää taloutensa ja toimintansa avoimuutta jää hyvin väljäksi, tulkinnallisesti avoimeksi ja näin ollen heikoksi velvoittavuudessaan. Oikeusministeriö viittaa tältä osin PeV:n lausuntokäytäntöön ja tuo lisäksi esiin, että velvoitteen rajat määrittyvät pitkälti sen perusteluiden perusteella. Esimerkkeinä perusteluissa tehtävistä määrittelyistä oikeusministeriö nostaa esiin tietojen julkaisuvelvoitteen sekä avoimuusvelvoitteen ulkopuolelle rajatut tiedot. Edelleen oikeusministeriö katsoo lausunnossaan, että hallintoneuvostolle annettu varojen käytön avoimuuden ja tehokkuuden valvontatehtävä voi jäädä tehottomaksi avoimuusvelvoitteen väljyyden vuoksi. Niin ikään oikeusministeriö tuo hallintoneuvoston valvontatehtävän osalta esiin, ettei varojen käytön tehokkuudesta säädetä ehdotetussa 7 b §:ssä.

Medialiitto, **Radiomedia** ja **Sanoma Media Finland** pitävät lausunnoissaan myös ehdotettua 7 b §:ää liian väljänä ja esittävät uuden 2 momentin lisäämistä pykälään. Medialiitto ja sen edellä mainitut jäsenorganisaatiot esittävät, että

valiokunta esittäisi mietinnössään tarkentavia soveltamisohjeita avoimuusvelvoitteeseen liittyen.

MTV toteaa lausunnossaan, että avoimuuteen liittyvää velvoitetta tulisi tiukentaa. Pykälän muotoilu ”edistämisestä” jättää liian avoimeksi, miten Yle tosiasiallisesti varmistaa sen, että tietoa sen toiminnasta ja varojen käytöstä saisi jatkossa yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti. MTV katsoo kuitenkin olevan oikein, ettei journalistista sisällöntuotantoa koskevia asiakirjoja tarvitse avata.

Journalistiliitto ja **RTTL** katsovat lausunnoissaan, että paras tapa taata avoimuus olisi tuoda julkisomisteiset osakeyhtiöt julkisuuslain piiriin. RTTL tuo lausunnossaan tätä täydentävästi esille, että on erikoista, että avoimuutta vaaditaan vain yhdeltä yksittäiseltä yhtiöltä. Journalistiliitto kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että esitys lisää Yleisradion hallinnollista taakkaa mittavien leikkausten aikana ja esittää kysymyksen siitä, onko juuri rahoituksen avaaminen se asia, johon niukkenevia resursseja ensisijaisesti tulisi käyttää.

Traficom ja **APFI** pitävät hallituksen esityksen kirjausta avoimuusvelvoitteesta hyvänä.

Yleisradio ja **YOT** katsovat, että koska parlamentaarisen työryhmän mietinnössä esitetyt lain muutokset on esitetty suoraan pykälämuodossa säännöskohtaisine perusteluineen, on lain muutoksista tehty työryhmässä lopullinen poliittinen päätös.

LVM:n kanta:

Liikenne- ja viestintäministeriö yhtyy oikeusministeriön lausunnossa esitettyyn PeV:n vahvistamaan yleiseen lähtökohtaan siitä, että lainsäädännössä tulisi välttää velvoittavuudeltaan heikkojen säännösten säätämistä. Ministeriö toi esiin myös parlamentaariselle Yle-työryhmälle avoimuutta koskevan säännöksen väljyyden, huomioiden kuitenkin myös sen, että nykyisellääkin Yle-laki sisältää tavoitteenomaisia säännöksiä ja siten ehdotettua 7 b §:ää voidaan pitää muotoilultaan Yle-lakiin sopivana, vaikka muuhun lainsäädäntöön säännös ei sellaisenaan sopisi. Avoimuutta koskeva säännös vastaa voimassa olevan Yle-lain 7 a §:n muotoilua, jonka mukaan yhtiön on toiminnallaan edistettävä sananvapautta, korkeatasoista journalismia ja median monimuotoisuutta. Eduskunta ei pitänyt mainittua yhteistyötä koskevaa 7 a §:ää säädettäessä sen muotoilua ongelmallisena (LiVM 11/2017 vp).

Ministeriö toteaa edelleen oikeusministeriön lausuntoon liittyen, että ministeriön käsityksen mukaan avoimuuteen käsitteenä sisältyy yhtenä olennaisena tekijänä tietojen julkisuus ja saattaminen yleisön saataville. Vaikka pykälässä ei ole eksplisiittisesti mainittu tietojen julkaisua, pitää ministeriö selvänä, ettei avoimuutta

ole mahdollista edistää ilman talouteen ja toimintaan liittyvien aiempaa kattavampien tietojen saattamista julkisesti saataville, esimerkiksi Ylen verkkosivuille. Avoimuusvelvoitteen valvonnan osalta ministeriö tuo esiin, että hallintoneuvostolle kuuluu sen nykyisten tehtävien puitteissa Ylen strategiasta sekä talouden ja toiminnan suuntaviivoista päättäminen. Ohjaustehtävänsä kautta hallintoneuvosto pystyy yleisellä tasolla määrittelemään Ylen toimintaa ohjaavia periaatteita varojen käytön avoimuus- ja tehokkuusvalvonnan mahdollistaessa hallintoneuvostolle tarkemman avoimuuden tason määrittelyn. Avoimuusvelvoitteen tarkempi ohjaus hallintoneuvoston toimesta vahvistaa eduskunnan omistajaohjaajan roolia.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että ehdotetun 7 b §:n täsmentämiselle esimerkiksi Medialiiton, Radiomedian ja Sanoma Media Finlandin lausunnoissaan esittämällä tavalla ei ole estettä, mikäli eduskunta katsoisi parlamentaarisessa yhteisymmärryksessä pykälän täsmentämisen olevan tarpeen. Liikenne- ja viestintäministeriö jakaa Ylen lausunnossa esitetyn käsityksen siitä, että parlamentaarinen työryhmä on mietinnössään halunnut sopia tarkoista pykälämuotoiluista ja pykälien säännöskohtaisista perusteluista, jonka vuoksi virkavalmistelussa pykälään ei ole esitetty muutoksia.

Journalistiliiton ja RTTL:n lausuntojen osalta ministeriö toteaa, että julkisuuslain soveltamisalaan liittyvä kysymys koskee laajaa joukkoa toimijoita ja julkisuuslain ajantasaistaminen etenee omassa prosessissaan erillisenä tästä hallituksen esityksestä. Julkisuuslain ajantasaistamisesta vastaa oikeusministeriö.

Yleisradion valvonta

Medialiitto, **Radiomedia** ja **Sanoma Media Finland** esittävät lausunnoissaan, että Ylen valvonta tulisi muuttaa yhtiöstä riippumattomaksi. Medialiitto ja Radiomedia esittävät tältä osin perusteena, ettei Ylen valvontajärjestelmä täyttäsi EU:n valtiontukisääntelyn edellytyksiä. Sanoma Media Finland puolestaan katsoo, että nykyinen valvontajärjestelmä ei täytä eurooppalaisen medianvapausasetuksen edellytyksiä.

LVM:n kanta:

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan Ylen valvontajärjestelmä täyttää EU:n valtiontukisääntelyn edellytykset, jotka jättävät laajaa kansallista harkintavaltaa julkisen palvelun yleisradiotoiminnan järjestämisessä ja sen rahoittamisessa. Euroopan komissio on myös yleisradiotiedonannossaan[1] todennut, että ”*Amsterdamin pöytäkirjan mukaan jäsenvaltion toimivaltaan kuuluu*

[1] Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan, 2009/C 257/01

sen järjestelyn valitseminen, jolla varmistetaan julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen tehokas valvonta" toistaalta kuitenkin huomioiden, että *"valvonta voinee olla tehokasta vain silloin, kun siitä vastaa taho, joka on tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta"*. Ylen julkisen palvelun tehtävän toteutumista valvoo hallintoneuvosto Liikenne- ja viestintäviraston valvonnan kohdistuessa taloudellisiin näkokulmiin, kuten alihinnoittelun ja ristikkäistukien kiellon valvontaan. Euroopan komissio ei ole Yleä koskevien valtiontukikanteluiden käsittelyn yhteydessä edellyttänyt Suomelta muutoksia nykyiseen valvontajärjestelmään. Komissio on päättänyt käsittelynsä niin vuonna 2017 tehdyn Medialiiton kantelun kuin vuonna 2021 tehdyn Sanoma Media Finlandin kantelun johdosta. Euroopan komissiolla on yksinomainen toimivalta valvoa valtiontukien soveltuvuutta sisämarkkinoille unionissa.

Eurooppalaisen medianvapausasetuksen mukaan asetuksen 5 artiklan 1 (julkisen palvelun median riippumaton toiminta), 2 (vastaavien toimittajien nimittäminen ja erottaminen) ja 3 (rahoituksen riittävyys ja ennakoitavuus) kohtien soveltamisen seurantaa tulee suorittaa yhden tai useamman riippumattoman viranomaisen tai elimen toimesta tai mekanismilla, johon hallituksilla ei ole poliittista vaikutusvaltaa. Esityksen sivulla 6 esiin tuodulla tavalla asetuksen mukaisilla hallituksen vaikutusvallasta vapailla mekanismeilla tarkoitetaan asetuksen neuvotteluissa käytyjen keskustelujen perusteella esimerkiksi parlamentaarisia julkisen palvelun medioiden valvontamalleja. Eduskunta on ylimpänä valtioelimenä toiminnassaan riippumaton. Hallituksen ja eduskunnan suhteessa merkityksellistä on, että hallitus toimii eduskunnan luottamuksella eikä päinvastoin. Siten Ylen nykyisen valvontamallin katsotaan täyttävän myös medianvapausasetuksen edellytykset.

Yleisradion rahoitus

Journalistiliitto katsoo lausunnossaan, etteivät parlamentaarisen Yle-työryhmän sopimat leikkaukset ole eurooppalaisen medianvapausasetuksen edellytysten mukaisia, sillä ne eivät olleet etukäteen vahvistettuja tai ennakoitavia. Edelleen lausunnossa esitetään, että toistuva rahoitukseen puuttuminen poliittisin perustein on mediavapaussäädöksen hengen ja kirjaimen vastaista.

RTTL toteaa lausunnossaan, että eurooppalaisen medianvapausasetuksen selkeä vaatimus riittävistä, kestävistä ja ennustettavista resursseista tulisi tuoda eksplisiittisesti osaksi lainsäädäntöä.

YOT pitää lausunnossaan ehdottoman tärkeänä, että Yleisradion toimintaympäristö rauhoitetaan ja Ylen rahoitus indeksikorotuksineen turvataan eurooppalaisen mediavapausasetuksen hengen mukaisesti vuodesta 2028 eteenpäin.

Sanoma Media Finland esittää lausunnossaan, että teknologian kehittymisen tuomia tehokkuushyötyjä, ja niiden johdosta taloudellisten panostuksien säästöjä, ei tule voida hyödyntää Ylen toiminnan laajentamiseksi ja että Ylen rahoituksen tulisi perustua vain yhtiölle laissa määrättyyn tarkkarajaiseen tehtävään.

LVM:n kanta:

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että eurooppalaisen medianvapausasetuksen soveltaminen kokonaisuudessaan, mukaan lukien 5 artiklan soveltaminen koskien julkisen palvelun medioiden riippumatonta toimintaa, alkaa 8.8.2025. Koska asetus ei ole vielä sovellettavaa oikeutta, ei sitä ole voitu rikkoa parlamentaarisen Yle-työryhmän mietinnöllä tai mietinnössä linjatuilla rahoituksen muutoksilla. Eurooppalaisen medianvapausasetuksen johdantokappaleen 31 mukaan asetuksen sääntelyn mukaisesti rahoituksesta olisi mieluiten päätettävä ja se olisi sidottava monivuotisesti julkisen palvelun medioiden julkisen palvelun tehtävän mukaisesti, jotta vältetään riski sopimattomasta vaikuttamisesta vuosittaisten talousarvioneuvottelujen yhteydessä.

Ylen rahoituksesta säädetään laissa valtion televisio- ja radiorahastosta ja siten Ylen rahoitus perustuu avoimeen määrittelyyn Ylen rahoitustasosta sekä indeksitarkistuksen perusteista. Koska Ylen rahoituksesta on määrätty lain tasolla, ei Ylen rahoitusta ole mahdollista muuttaa pelkästään talousarvioneuvotteluissa tehtävällä päätöksellä, vaan rahoituksen muuttaminen edellyttää aina lain muuttamista. Muutoksista Ylen rahoitukseen, kuten indeksitarkistuksen jäädytyksistä, on vakiintuneen tavan mukaan sovittu parlamentaarisesti eduskuntapuolueiden kesken, joka osaltaan varmistaa Ylen rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Siirryttäessä televisiomaksusta veroperusteiseen julkisen palvelun yleisradiotoiminnan rahoitusjärjestelmään oli tavoitteena luoda rahoitus- ja hallintomalli, joka pitkäjänteisesti turvaa Yleisradion julkisen palvelun kehittämisen ja riippumattomuuden. Lähtökohtana julkisen palvelun rahoituksen mitoituksessa oli Yleisradion silloisen palvelutason säilyttäminen (HE 29/2012 vp, s. 23, 26). Ylen rahoitus perustuu siten julkisen palvelun toteuttamisen vaatimiin kustannuksiin ja rahoitusjärjestelmän tavoitteet vastaavat medianvapausasetuksen tavoitteita. Ministeriö toteaa, etteivät lausunnoissa esitetyt huomiot sisällä sellaisia seikkoja, jonka perusteella hallituksen esityksessä esitettyä arviota Ylen rahoitusjärjestelmän yhteensopivuudesta medianvapausasetuksen kanssa tulisi muuttaa. Selkeyden vuoksi ministeriö toteaa, ettei hallituksen esityksellä esitetä muutoksia lakiin valtion televisio- ja radiorahastosta, jossa Ylen rahoituksesta säädetään. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa edelleen, että medianvapausasetuksen vaatimukset rahoituksen ennakoitavuudesta ja pitkäjänteisyydestä tulee ottaa huomioon tulevaisuudessa mahdollisista Ylen rahoituksen muutoksista päätettäessä.

Vastaavia toimittajia koskeva sääntely

Lausunnonantajat yleisesti kannattivat esitettyä vastaavien toimittajien nimittämistä ja erottamista koskevaa sääntelyä ja pitivät vastaavien toimittajien riippumattomuutta tärkeänä. Lausunnonantajista **Yleisradio** esitti valiokunnan harkittavaksi onko tarpeen mietinnössä täydentää ehdotetun 6 d §:n perusteluja sellaisen ajateltavissa olevan tilanteen varalta, jossa Ylen hallitus päättää erottaa vastaavana toimittajana toimivan Ylen toimitusjohtajan.

LVM:n kanta:

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, ettei Yle-laissa tai osakeyhtiölaissa ole sääntelyä toimitusjohtajaa koskevista erottamiskriteereistä. Osakeyhtiölain mukaan hallitus voi erottaa toimitusjohtajan tehtävästään ja erottaminen tulee voimaan välittömästi, ellei hallitus päätä myöhemmästä ajankohdasta. Yle-laissa ei ole tästä poikkeavaa sääntelyä. Koska toimitusjohtajat eivät nauti lainsäädännöllistä suojaa erottamiselta, on tyypillistä, että erottamiseen liittyvistä asioista sovitaan toimitusjohtajasopimuksessa. Koska muussa lainsäädännössä ei ole asetettu toimitusjohtajan erottamiselle kriteerejä, ei esitetty 6 d § johda LVM:n näkemyksen mukaan lainsäädännön ristiriitatilanteeseen, vaan rajoittaisi ainoastaan mahdollisuutta sopia erottamiskriteereistä. Siinä tapauksessa, että Ylen vastaavana toimittajana toimisi yhtiön toimitusjohtaja, tulisi toimitusjohtajan erottamisen olla samojen kriteerien mukaista kuin muidenkin vastaavien toimittajien, jotta medianvapausasetuksen vaatimusten kiertäminen ei olisi mahdollista.

Erityisasiantuntija Roosa Patrakka